

KAKŠNO JE PRAVO OZADJE SPORA MED MOSKVO IN BEOGRADOM

Mednarodni pomen zbora komunistov v Ljubljani

Hruščev in stalinovci - Stališče Vladislava Gomulke - Jugoslavija ostane neodvisna

Občni zbor Zveze komunistov Jugoslavije, ki se je po 5-dnevnem zasedanju v soboto zaključil v Ljubljani, je našel izredno močan odmev v inozemski javnosti.

Ruski boljševiki so, kot vsi vemo, odbili na demonstrativen način Titovo vabilo, da bi s svojim odposlanstvom prisostvovali zborovanju, in zgledu Moskve so sledile domala vse ostale komunistične stranke v svetu. V tem dogodku so tuji opazovalci videli dokaz, da je med boljševiško Rusijo in Jugoslavijo izbruhnil iznova ideološki in političen spor, ki se more primerjati samo s tistim iz l. 1948. za časa Stalina in kominforme.

Začudenje je bilo tem večje, ker so nasprotja med obema komunističnima deželama udarila na dan ravno v času, ko se je predsednik Sovjetske zvezne republike maršal Vorošilov pripravljati, da pride na uraden in prijateljski obisk v Jugoslavijo. Spor je izbruhnil razen tega prav po nedavni zmagi Nikite Hruščeva, o katerem je šel glas, da zasleduje v zunanji politiki trenutno dva osnovna cilja: čimprejnejše sklicanje vrhunškega sestanka vzhodnih in zapadnih državnikov ter končno pomirjenje z Jugoslavijo.

KAJ SE DOGAJA V OZADJU?

Namesto do prijateljskega pomirjenja je pa prišlo, kot vidimo, do novega zelo ostrega političnega spopada.

To je za tuje opazovalce prava uganika. Prvo vprašanje, ki si ga stavijo, je, ali je napad na Jugoslavijo delo Nikite Hruščeva, ali se je pa izvršil proti njegovi volji.

Poljaki, ki kot neposredni sosedi Rusije precej dobro poznajo razmere v Moskvi, trdijo, da se je borba proti Jugoslaviji sprožila proti prepričanju Hruščeva. Vdal se je pod pritiskom starih in mladih stalincev, ki imajo v Kremlju in inozemstvu mnogo več pristašev, kot si ljudje mislijo.

Napad na Jugoslovane je delo stalincev Suslova, predsednika zunanje-političnega odbora stranke, v čigar pristojnost spadajo odnosi s tujimi državami in z inozemskimi komunističnimi organizacijami. Ta je pred 14 dnevi ukazal voditelju propagandnega oddelka stalincu Pospelovu, naj na javnem zborovanju obdolži jugoslovanske komuniste, da so se izneverili načelom marksizma in leninizma ter sproži napade tudi v časopisju.

Hruščev, pravijo Poljaki, ni bil dovolj močan, da bi to preprečil, četudi je to, kar dela Suslov, uperjeno obenem tudi zoper njega.

Ni namreč še dolgo od tega, kar je Hruščev v velikem govoru javno priznal prednosti jugoslovanskega družbenega sistema in imel pri tem v mislih samoupravo delavcev v jugoslovanskih podjetjih. Odposlanstvo so-

vjetskih delavcev, ki je obiskalo Beograd, je po vrnitvi v domovino izrazilo mnenje, da bi tudi v Sovjetski Rusiji moralo delavstvo imeti več vpliva na vodstvo gospodarstva.

»LETO 1948. SE VEČ NE VRNE«

Hruščev se pa ni zadovoljil z besedami. V nekaterih sovjetskih tovarnah je za poskušnjo sam uvedel delavsko samoupravo. Pri tem je pa naletel na oster odpor stalincev, ki menijo, da so stranka, država in delavski sindikati ena in ista stvar. Delavci se morajo brezpogojno podrediti vladi.

Iz teh pojavov sklepajo v inozemstvu, da Hruščev ni še gospodar položaja v Rusiji in da boji za oblast še zmerom niso zaključeni. Napad na Jugoslavijo so začeli v Moskvi proti njegovi volji.

Da bi Tita pomiril, se je Hruščev poslužil svoje vdane zaveznice Furceve, ki je edina ženska v predsedništvu boljševiške stranke. Ko je energična Furceva pretekli teden obiskala Poljsko, je v Varšavi priobčila zelo značilno izjavo: Prijateljstvo s Titom, je dejala, obstoji še vedno in ne bo nikoli nehala. »Leto 1948. se ne bo nikdar več vrnilo«.

Jako pomenljivo je tudi, kar je sovjetski veleposlanik v Washingtonu Menšikov rekel v nedeljo na ameriški televiziji. Jugoslavija, je dejal, ima pravico voditi svojo lastno, neodvisno politiko in mi se držimo načela,

da se nihče ne sme vtikati »v notranje zadeve tujih držav«. Naši odnosi z Jugoslavijo bodo ostali prijateljski, čeprav bi se med nami »lahko pojavila od časa do časa kakak nasprotja«.

Za vsakogar je jasno, da bi si Menšikov ne upal tega izjaviti pred vsem svetom, če bi ne vedel, da s tem soglašata načelnik njegove vlade Hruščev.

ODMEV V INOZEMSKIH STRANKAH

Napad, ki so ga stalinovci sprožili proti Titu, je močno odjeknil tudi med komunističnimi strankami v tujini. V prvem trenutku so bile sicer presenečene ter, sledeč ukazu Moskve, odrekale udeležbo na kongresu v Ljubljani, toda s tem ni še rečeno, da so se z novo boljševiško politiko vse strinjale.

Za to nam nudi najboljši dokaz Poljska. V sporu, ki je nastal med Beogradom in Moskvijo, se je vodstvo poljskih komunistov postavilo pretekli teden očitno na stran Jugoslavije. Njihovo uradno glasilo Trybuna Ludu je že drugi dan po otvoritvi ljubljanskega zasedanja izrazilo »prepričanje«, da odsotnost poljskega odposlanstva »ne bo imela nobenega vpliva na nadaljnji razvoj prijateljskih odnosov med našo stranko in Zvezo komunistov Jugoslavije« kakor tudi ne na prijateljsko razmerje »med obema našima deželama«.

Pred spremembo kremeljske politike?

Objava tega Titu naklonjenega članka ni bila povsem lahka stvar, ker je stalinovska opozicija bila predložila vodstvu stranke v obravnavanje drugo, ostro protijugoslovansko besedilo. Razprava v vodstvu je bila zelo viharna, naposled je pa Gomulka prodr.

Iz tega je razvidno, da borba za oblast niti na Poljskem ni še popolnoma končana. Stalinovci nameravajo na prihodnji seji osrednjega odbora stranke napasti Gomulko tudi zavoljo njegove agrarne politike.

Občni zbor v Ljubljani je dal torej povod, da je svet dobil nekaj več vpogleda v medsebojne odnose komunističnih strank in v notranje boje za oblast v sami Rusiji.

Položaj Nikite Hruščeva se je po sodbi tujih opazovalcev iznenada oslabil. Stalinovci, ki so si baje pridobili precejšnjo oporo v vojski, mu ne privoščijo, da bi na vrhunskem zasedanju vzhodnih in zapadnih državnikov dosegel morda največji politični uspeh v svojem življenju: da se izvrši vsaj atomska razorožitev ter zavaruje svet pred novo vojno. Zavedajo se namreč, da bi si Hruščev s tem zagotovil trajno in neporušno zaslom-

bo v narodih Sovjetske Rusije in da bi mu nihče ne mogel več do živga.

Od tod vse ovire in težave, ki jih pod pritiskom stalincev Moskva zadnji čas dela sklicanju sestanka na najvišji ravni. Hruščeva bi njegovi odkriti in prikriti nasprotniki radi onemogočili na zapadu in sprli, če je mogoče, obenem z raznimi komunističnimi strankami v inozemstvu.

Vendar je Hruščev že dokazal, da ni moč, ki bi se ne znal braniti. V politiki je treba računati z vsemi morebitnostmi: zgodi se lahko, da v Rusiji zmagajo težnje stalincev ter se s tem korenito spremeni tudi politika Kremlja, mogoče pa je tudi, da bo Hruščev v doglednem času izkoristil današnji spor, da z vso silo zamahne proti svojim nasprotnikom ter si dokončno zagotovi vso oblast v državi.

»JE ZGOLJ ZGUBA ČASA«

Katera od obeh domnev je pravilna, bodo dokazali le dogodki. Za poznavalce razmer je pa vsekakor ena stvar jasna: da se nam-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

KAJ JE Z VRHUNSKIM SESTANKOM

Ko je bila objavljena novica, da so se štiri velesile naposled sporazumele, da začnejo pogajanja o sklicanju sestanka med najvišjimi predstavniki zapada in vzhoda, se je svet globoko oddahnil. Domenjeno je bilo, da bo pripravljeno delo opravil sovjetski zunanji minister Gromiko v sporazumu z veleposlaniki Amerike, Velike Britanije in Francije v Moskvi.

Vendar so se že koj ob pričetku pojavile nepričakovane težave. Gromiko je odbil, da bi se z veleposlaniki razgovarjal skupno, marveč je k sebi poklical vsakega posebej. Protesti Washingtona, Londona in Pariza so ostali brezuspešni, ker Gromiko ni hotel popustiti.

V imenu svoje vlade je izjavil, da Moskva sprejema tudi skupne seje, toda s pogojem, da se nanje povabita tudi veleposlanika Poljske in Čehoslovaške. Enakopravnost terja namreč, da zapad zastopajo trije diplomati, vzhodne države tudi trije.

Ovire so še velike

Istočasno je Kremelj tožil Ameriko pred Varnostnim svetom Združenih narodov, da pošilja letala z vodikovimi bombami preko severnega tečaja do neposredne bližine Rusije ter s tem resno ogroža svetovni mir. Varnostni svet naj zavoljo tega Ameriko ukori.

Ti dogodki so vzbudili v mednarodni javnosti bojazen, da je vrhunski sestanek propadel, še preden se je mogel pričeti.

V poslednjem trenutku se je pa spor k sreči poravnal: Rusi so umaknili svoj predlog Varnostnemu svetu, zapadnjaki so se pa vdali zahtevi sovjetov ter pristali na to, da Gromiko razpravlja z vsakim njihovim veleposlanikom posebej. Nasprotja med obema taboroma so, kot vidimo, še zelo velika. Preden pride do vrhunškega sestanka, ki ga vsi narodi žele in zahtevajo, bo preteklo še precej časa.

MIKOJAN PRI ADENAUERJU

Sovjetska Rusija in Zapadna Nemčija sta prvič po vojni sklenili trgovinsko pogodbo, katero je prejšnji teden šel podpisat v Bonn sam prvi podpredsednik sovjetske vlade Mikojan. Po njej se bo izmenjava blaga med obema državama v dveh letih podvojila, toda bo kljub temu znašala le neznaten odstotek v zapadnonemški zunanji trgovini.

Mednarodna javnost je zato prihodu Mikojana v Bonn pripisovala bolj političen kot gospodarski pomen. Mnogi so se zbal, da se hoče Adenauer zato staviti v neposreden stik z Rusi, da bi skušal poravnati z njimi politična nasprotja nekako na lastno roko.

Napetost počasi popušča

Dogodki so pa dokazali, da je bila bojazen zahodnjakov neupravičena. Mikojan je namreč v Bonnu odkrito izjavil, da Rusi ne priznavajo več sklepov zasedanja v Ženevi iz l. 1955, po katerih naj bi Nemci odločali o svojem zedinjenju v svobodnih volitvah. Vprašanje zedinjenja je treba načeti iznova in ga rešiti na drugih osnovah.

Politični prepad med obema državama je torej še zelo globok in nepremostljiv. Kljub temu pa Mikojanov obisk ni bil brez koristi. Ustvaril je neposredne stike med sovražnikoma in s tem olajšal napeto ozračje v Evropi.

ZBADLJIVE ŠALE

Ko je Mikojan srečal na vladnem sprejemu v Bonnu nemškega vojnega ministra Straussa, ga je pozdravil s temile besedami: »Vi se mi zdite simpatični, Vaši govori so pa na žalost manj simpatični«.

Začudenemu ministru je Mikojan pojasnil, kako je v nekem govoru grozil, da »bo Sovjetsko Rusijo zbrisal z zemljevida«.

Strauss je to takoj zanikal in dodal, da nemško časopisje prinaša vselej resnične govore sovjetskih državnikov, medtem ko rusko ne ravna vedno tako, ko piše o nemških politikih.

Mikojan je odvrnil, da ga veseli, če gre za nesporazum. Pripomnil bi pa rad, da so enkrat že poskusili »zbrisati Sovjetsko Rusijo, kar se pa, kot znano, ni posrečilo«.

NASER V MOSKVI

Predsednik Združene arabske republike je prispel z velikim spremstvom v Rusijo, kjer bo ostal 18 dni.

Da bi odvrnil od sebe vsak sum, da hoče splavati popolnoma v sovjetske vode, je Naser še pred potovanjem v Moskvo storil naslednje. Najprej se je sporazumel z bivšimi lastniki Družbe Šueškega prekopa ter jim zagotovil odškodnino, s katero so ti kar zadovoljni. Značilno je, da so Naserju pri tem pomagale Združene države. Vrnile so mu 30 milijonov dolarjev, zmrznenih za časa podžavljenja prekopa v ameriških bankah, tako da bo s tem denarjem lahko odškodoval delničarje.

S tem je rešen in pokopan spor zavoljo Sueza, ki je bil glavna ovira, da Egipt ni mogel urediti svojih odnosov z zapadnjaki. Sedaj se Naser očitno trudi, da bi te odnose izboljšal. Z Ameriko se pogaja, da bi od nje dobil znatno posojilo.

Istočasno išče pa gospodarsko pomoč pri Rusih, kar je poglavitni cilj njegovega potovanja. Tudi on zasleduje torej politiko enake razdalje med obema sovražnikoma. Na Moskvo se že zavoljo tega ne sme povsem nasloniti, ker bi s tem zgubil ugled in zaslonbo v versko navdahnjenem arabskem svetu.

AVTOMATIZACIJA RUSIJE

Rusi so pripravili načrte za moderno obratovanje velikega premogovnika sredi Donbasa, ki bo dajal 6 milijonov ton premoga na leto. V jaskih rudnika ne bo rudarjev, ker bo celotna proizvodnja avtomatizirana. Delovanje strojev v globinah bodo nadzirali s pomočjo televizijskih naprav.

KRALJ LUKENGO

Ko je Belgija pripravljala v Bruslju sedanjno mednarodno razstavo, je kralj Baldwin povabil nanjo tudi plemenske poglavarje iz belgijskega Konga v Afriki. Vabilu se je med drugimi odzval kralj Lukengo, ki ima kot mohamedanec več žena. Nerodno je le bilo, da jih ima 300, od katerih prebiva vsaka v svoji kolibi. Ker vlada v Lukengovi družini največja sloga, ni hotel poglavar črncev nobene zapostavljati. V Bruselj je moralo zato vseh 300.

Nastalo je vprašanje, v katerem hotelu naj družino namestijo. Končno so zanjo izbrali posebno ladjo, kjer naj sami zase prebivajo.

NEVERJETNO

Brezposelnih je danes po svetu precej. Vendar da bi kdo dobesedno od lakote umiral, se redko sliši. Tak slučaj se je pred dnevi pripetil v Monzi. Brezposelni 52-letni Manzoni ni imel več dni niti za kosček kruha. Od lakote je tako ošibel, da je na cesti padel in si prebil lobanjo. Reveda je bilo sram hračiti, pomagal mu pa ni nihče.

DRŽAVNA TAJNOST

Nikita Hruščev zbija zelo rad šale. Tako je ob nekem nedavnem diplomatskem sprejemu o sebi povedal tole: »Ali vam je znano,« je vprašal, »da je bil pred kratkim nekdo obsojen na 23 let ječe, ker je v Kremlju na ves glas vpil: »Hruščev je velik tepec!« Tri leta je dobil, ker me je osebno žalil, dvajset pa zavoljo tega, ker je izdal — državno tajnost.«

ITALIJANSKE STRANKE IN SLOVENC

Zadnjič smo seznanili bralce s programom tržaške »Fronte za neodvisnost« in povedali, kaj organizacija misli o Slovencih.

Danes hočemo spregovoriti o Italijanski socialistični stranki g. Nennija, ki je sprejela na svojo listo v Trstu kot neodvisnega kandidata Slovenca dr. Staneta Bidovca. Kaj pravi ta stranka o naši narodni manjšini?

Svoje stališče je izrazila v 8. točki volilnega programa za Tržaško.

V uvodu zahteva najprej, naj se »popolnoma izvede« 6. člen ustave Italije, ki se glasi: »Republika štiti s posebnimi zakoni jezikovne manjšine«. Odkar je Italija to obljubila manjšinam, je minilo 10 let, a do danes ni izšel v zaščito Slovencev niti en sam zakon.

Zahteva Italijanske socialistične stranke, naj se dana obljuba izvrši in 6. člen ustave izvede, je pravična, toda sama zase presplošna, da bi Slovenci spoznali, kaj jim socialisti pravzaprav nudijo. Zato so ti imeli za potrebno, da svoje stališče do manjšine bolj podrobno opredelijo.

Slovenska šola in njeno osebje

Za Slovence zahtevajo enakopravnost v političnem in verskem življenju, enak dostop do upravnih in sodnih služb ter pravično zastopstvo v vseh voljenih političnih telesih. Torej iste pravice, kot jih uživajo Italijani.

S posebnim zakonom naj se uredi slovensko šolstvo in pri tem »zagotovi učečemu in pomožnemu osebju slovenskih šol« primeren gospodarski in socialni stalež.

Domala vsi naši profesorji in učitelji so danes le začasno nameščeni. Vsako leto morajo iznova prositi za službo. Nimajo pravice do pokojnine in niso socialno zavarovani. Prava sramota, ki mora biti odpravljena!

Italijanska socialistična stranka se zavzema nadalje za »svobodno rabo slovenskega jezika v odnosih z upravnimi in sodnimi oblastvici«.

»Slovenskim kulturnim, gospodarskim in športnim organizacijam in ustanovam naj se daje podpora pod enakimi pogoji kot italijanskim«.

»Od slovenske narodne manjšine zahteva Italijanska socialistična stranka zato državljansko lojalnost« in spoštovanje obstoječih zakonov.

Po svetu

Italija — Ker pričakujejo v olimpijskem letu 1960 mnogo obiskovalcev, bodo v Rimu v kratkem pričeli graditi nov most čez Tiber. Dokončali bodo obenem podzemeljsko železnico, ki so jo začeli graditi pred drugo svetovno vojno.

Anglija — Iz znanega atomskega središča Harwell je nekaj strokovnjakov odšlo v prazgodovinsko naselje Stonehenge, kjer so živeli prvi znani prebivalci Velike Britanije. Naselje sedaj obnavljajo, ker hočejo strokovnjaki s pomočjo radioaktivnih žarkov ugotoviti njegovo starost.

Švica — V Lozani se je začela razprava proti Maksu Ulrichu, bivšemu poveljniku švicarske policije, ki je obtožen, da je vohunil za Francijo. Med napadom na Suez je nastavljal v egiptovskem veleposlaništvu v Bernu prisluškovalne naprave in tako prestregel vse pogovore veleposlanika s Kairo.

Nizozemska — Neko podjetje je izdelalo avtomat, ki mu pravijo »mali čuvaj«. Gre za škatlico z baterijami in alarmnim zvoncem, ki jo je mogoče pritrditi na vrata, okna ali kovečke. Če jih kdo skuša odpreti, začne zvoneti rezko zvoniti.

Francija — V Parizu izdelujejo rokavice, ki se svetijo v temi in jih je videti na razdaljo 30 m. Odporne so proti dežju, maščobam in blatu. Uporabljali jih bodo zlasti kolezarji in motociklisti.

Danska — V deželi so odkrili veliko tiho-tapsko družino, ki pa se ni ukvarjala z diamanti ali mamili, temveč s cigaretami in papirčki. Iz Anglije je v kratkem času pretihotapila 45 milijonov zavojčkov cigaretnega papirja.

Nemčija — V Zahodni Nemčiji so po vojni že zabeležili imena pol milijona ljudi, ki so jih sprva pogrešali, a so jih nato morali proglasiti za mrtve. Žrtve nacistično-fašistiške vojne!

Švedska — Pred kratkim so ugotovili, da porabijo Švedi letno okoli 250 ton raznih praškov proti glavobolu, se pravi sorazmerno več kot v katerikoli državi v Evropi. Švedska je torej dežela glavobola!

Amerika — V ZDA je lani kljub radiu in televiziji močno narasla prodaja gramofonskih plošč. Prodali so 400 milijonov, in sicer kar 88 milijonov več primerkov kot v letu 1956.

Francija — Petdeset tisoč Francozov je naslovilo na predsednika Eisenhowerja prošnjo, naj oprostí ameriškega vojaka Waynea Powersa, ki je leta 1944 v Franciji dezertiral iz vojske in se vsa ta leta skrival pri neki Francozinji, s katero imata 5 otrok.

POPRAVEK

V uvodniku zadnje številke se nam je vrnila neljuba tiskovna pomota: ob koncu članka »Volilni akt je tudi zadeva naše vesti« bi se moral glasiti stavek v zadnjem stolpcu na 3. strani takole: »Za koga naj glasujejo, smo dejali, naj složno (in ne splošno!) sklepajo zastopniki nekomunističnih skupin, med katere spada tudi skupina, ki je blizu Kat. glasu.«

NOVICE

MANJŠINE — DEVETA BRIGA

Državno vodstvo Krščanske demokracije je 12. aprila objavilo volilni program, katerega obljublja izvršiti v parlamentarnem razdobju 1958-1963.

Prebrali smo ga do kraja, a v njem zmanjkali ene same besedice v korist narodnih manjšin. Vladajoča krščanska stranka se obnaša, kot da v republiki poleg Italijanov ne živijo tudi ljudje drugega jezika.

EVROPA JE PREDRAGA

Sodeč po dosedanjih prijavah na tujsko-prometnih uradih, se zdi, da bodo Američani letos hodili na počitnice bolj v Kanado in na Karibske otoke, češ da je Evropa postala predraga. Še pred leti je 45 odstotkov ameriških turistov obiskovalo evropske dežele, zdaj je pa odstotek padel na 37.

Miramarski gozd

DEJANJA GOVORE

Glasilo Ital. Kat. Akcije v Trstu Vita Nuova je v zadnji številki pohvalilo gospode pri Kat. glasu. O krščanskodemokratski stranki in vladi je pa list napisal, da »sta do Slovencev izvršili svojo dolžnost«. To sta stranka in vlada »dokazali z dejanji« in zato ni potrebno, da bi ju kdo še branil.

URADNIK PRI ATLANTSKI ZVEZI

»Sem nameščen pri Nato in zbiram podpore za družine beguncev v Jugoslaviji«. Tako se je po nemškem Štajerskem predstavljajl neki 36-letni Dušan Hranisavljevič in osleparil več ustanov za lepe tisočake. Verjeli so mu, ker je imel ponarejene listine in se vozil v razkošnem ameriškem avtu. V Solnogradu so ga naposled razkrinkali in »visoki uradnik« je sedaj pod ključem.

PRVI ČRNSKI FILM

V švedski prestolnici Stockholmu so pred nekaj dnevi prvič predvajali film, v katerem so vsi igralci in igralki črnici. Delo so posneli v Nigeriji in v njem prikazali boj domačinov za enakopravnost.

NAKLADA ČASNIKOV

Tednik, ki se na svetu tiska v največjem številu, je londonski News of the World — Novice iz vsega sveta. Njegova naklada znaša 9 milijonov izvodov. Za naše razmere nepojmljivo visoko število.

LAURENTIJEV GOVOR

Katoliški kandidat Fronte za neodvisnost g. Laurenti je imel v nedeljo shod v Rojanu, na katerem je med drugim rekel: »Ljubzen do domovine in lastnega naroda je po nauku Cerkve stvar, ki je plemenita, pravična in zapovedana, toda taka ostane le, dokler se ne zmalči ter prevrže v sovraštvo in prezir drugih narodov. In ravno to dela Kršč. demokracija: njen nacionalizem se je pretvoril v pravo mržnjo in zaničevanje državljanov drugega jezika, in sicer Slovencev na Tržaškem, v Julijski krajini in nadiških dolinah ter Nemcev na Južnem Tirolskem«.

Ko so v tržaškem mestnem svetu slovenski svetovalci, je dejal Laurenti, začeli govoriti v materinem jeziku, so »Bartoli in z njim vsi demokristjani« skupno s fašisti in nacionalisti ostalih strank dvignili tako divji hrup, začeli tako »žaliti in psovati Slovence«, ki so se posluževali le svoje prirodne pravice, da so morali takoj utihniti.

»Ali je to demokracija? Ali je krščanstvo?« Laurenti je pozval katoliške volivce, naj glasujejo proti Kršč. demokraciji.

Mednarodni pomen zbora komunistov v Ljubljani

(Nadaljevanje s 1. strani)

reč jugoslovanski komunistični voditelji nikoli ne bodo prostovoljno odrekli svoji politični samostojnosti.

To misel je Tito izrazil v zaključnem govoru z besedami: »Sleherno upanje, da bi mi zapustili naše načelne postavke bodisi v mednarodni ali notranji politiki, je gola zgruba časa«.

Jugoslavija se torej ne bo priključila nobenemu taboru, marveč sodelovala z vsemi deželami, ne glede na njihov družbeni in politični sestav. V tem se njena politika docela strinja s politiko Indije, Egipta in številnih drugih mladih držav v Aziji in Afriki.

Glasnik italijanskega zunanega ministrstva je izjavil, da so potek ljubljanskega zasedanja spremljali »z živim zanimanjem« tudi rimski vladni krogi, ter dodal: Če bo Ju-

goslavija vodila politiko, še neodvisnejšo od sovjetov, lahko označimo izide kongresa »za pozitivne ter v soglasju s splošnimi koristmi svobodnega sveta«.

Zahodnjaki so torej, kot vidimo, pomirjeni in zadovoljni. Toda Tito je moral paziti, da tudi Moskve preostro ne prijema, čeprav so ravno odondod prišli napadi na njegovo stranko.

Če bi namreč Jugoslovani prišli v svet na glas zagrizenih in nespravipljivih sovražnikov Sovjetske zveze, bi to bila le voda na mlin stalinovcev v Rusiji in drugih deželah. Gomulka in vsi komunistični politiki, ki branijo Jugoslovane, bi tega v bodoče ne mogli več delati. To bi pa bilo le v očito škodo Tita in njegovih sodelavcev ter politike enake razdalje med zapadnim in vzhodnim taborom, ki jo Jugoslovani vodijo.

Dopisi v Tržaškega

NABREŽINA

V neposredni bližini prvega viadukta na cesti iz Sessljana v Nabrežino se je v ponedeljek okrog 15. ure zgodila zelo huda prometna nesreča, ob kateri je zgubila življenje 34-letna domačinka Dorina Semolič. Vest o njeni tragični smrti se je bliskovito razširila po vsej naši okolici ter globoko razžalostila prebivalce. Pokojnica je hčerka znanega nabrežinskega mesarja Josipa Semoliča, ki je umrl, kot smo poročali, pred nekaj meseci. Bil je lastnik mesnice v Devinu, Sessljanu in Nabrežini. Med očetovo boleznijo in zlasti po njegovi smrti je vsa skrb za gospodarstvo treh obratov padla na ramena hčerke, kajti dva njena brata je požrla vojna vihra, sestra pa je poročena v Milanu.

V avtomobilu Fiat 1100 sta poleg pokojnice bila 55-letni domačin Ivan Oberdank, ki je že nad 30 let v službi pri Semoličevih, ter 28-letni Jakomin, profesor na slovenski industrijski šoli v Nabrežini. Nihče z gotovostjo še ne ve, če je avto vozila Semoličeva, ali Jakomin. Na zadnjem sedecu je vsekakor sedel Oberdank. Ko je avto iz Nabrežine privozil do križišča, kjer se cesta odcepi proti Opčinam, se je iz nasprotne smeri prikazal težak tovornik. Voznik osebnega avtomobila se najbrž ni znal brž odločiti, ali naj mimo tovornika švigne na desni ali levi strani, temveč samo močno pritisnil na zavore. Zaradi precejšnje brzine se je vozilo na cesti zasuknilo ter se z vso desno stranjo zalotelo v sprednji del tovornika, ki se je medtem skoraj ustavil.

Močan sunek je vse tri potnike vrgel na cestni tlak. Semoličeva je bila na mestu mrtva, Oberdanka in Jakomina pa so hudo ranjena odpeljali v tržaško bolnico.

Nesrečno Dorino Semoličevo smo pokopali v sredo. Z njeno smrtjo smo zgubili sposobno in pridno žensko, ki je v svojem nedolgem življenju kljub gmotni blaginji morala užila več žalosti kot sreče.

Hudo užalošeni materi, sestri in ostalim sorodnikom naj Bog pomaga prenesti neizmerno bol.

Ko je bil list že v stroju, smo zvedeli, da sta v tržaški bolnišnici umrla tudi prof. Jakomin in domačin Ivan Oberdank. Vest je globoko presunila vso vas in bližnjo okolico. Naj obema sveti večna luč. Sorodnikom pa globoko sožalje.

ŽAVLJE

V kratkem prično v žavelskem industrijskem pristanišču graditi novo tekstilno tovarno. Postavilo jo bo podjetje FIL-SNIA, ki pripada veliki družbi SNIA iz Milana. Za gradbena dela bodo potrošili 2 milijardi. Proizvajali bodo umetna vlakna ter jih večinoma izvažali v vzhodne evropske države. Pri delu bo zaposlenih okrog 600 oseb, zlasti ženske.

SALEŽ

V ponedeljek smo položili k večnemu počitku 67-letnega domačina Josipa Miliča. Pogreba se je udeležilo mnogo vaščanov in prebivalcev bližnjih vasi, saj so pokojnika zaradi njegovega kremenitega značaja vsi spoštovali. Bil je priden kmečki gospodar in zaveden Slovenec. Med vojno so ga nacisti odpeljali v koncentracijsko taborišče, kjer si je nakopal hudo bolezen, ki ga je naposled spravila v grob.

Pogrebne cerkvene obrede je opravil domači župnik, naši pevci pa so mu v slovo zapeli nekaj žalostink. Pred hišo žalosti se je zbral tudi pevski zbor iz Kopra, kjer je pokojnikov sin v službi, ter ubrano odpel Vodopivčevo Vigred se povrne.

Naj blagemu pokojniku sveti večna luč! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

SV. IVAN

Mnogi prebivalci Sv. Ivana se pritožujejo zaradi izredno slabega stanja ul. Giulie, to je glavne ceste, ki pelje v mesto. Največ pritožb je slišati od tistih, ki imajo kakšno motorno vozilo, kajti ti so najbolj prizadeti. Na omenjeni cesti je dvotirna proga za tramvaje, kar pomeni, da je treba previdno voziti. Toda ker je na obeh straneh ponekod zelo slaba pot, polna lukenj in razpok, se tudi najbolj previden motociklist lahko prevrne. Kaj lahko nastane, če tedaj prevozi mimo tramvaj?

V naravnost obupnem stanju je del ulice v bližini tovarne piva in na bližnjem trgu. Zato pozivamo občinska oblastva, naj čimprej to važno mestno ulico temeljito popravi.

VOLITVE V LADJEDELNICAH

Sedem tisoč delavcev tržaških ladjedelnic in arzenala je v torek volilo nove notranje komisije. Na volitvah sta nastopili lista Delavske zbornice, v kateri imajo večino demokrati, ter lista Splošne italijanske delavske zveze, ki jo vodijo komunisti in socialisti. Prva je skupno dobila 20 zastopnikov, druga pa 18. Zanimivo je, da sta obe organizaciji obdržali število zastopnikov, ki sta jih dosegli že v letu 1957.

O prosvetnem življenju v Barkovljah

Brž ko se je leta 1945 končala vojna vihra, je v naših krajih ponovno zaživelo živahno kulturno delovanje. Obnovila so se nekdanja prosvetna društva, a nastala so tudi nova, tako da je skoraj vsaka vas imela pevski zbor. Nekateri zbori so šteli celo 100 članov, kar je bilo tudi v starih časih prava redkost. Kulturni delavci so se tedaj pogosto pritoževali, da manjkajo primerni prostori za nastope in vaje, saj so le redka društva razpolagala z lastnimi prostori. Kasneje je skoraj vsako društvo dobilo lastni sedež, toda kaj se je nato zgodilo? Namesto da bi se prosvetno delovanje povečalo, je začelo povsod upadati in ponekod je celo izumrlo!

Kulturno mrtvilo

Slično mrtvilo je zajelo tudi barkovljansko prosvetno društvo, ki je bilo mnogo let eno najdelavnejših v naših krajih. Njegov zbor, ki je štel nad 60 pevcev, je z našo lepo slovensko pesmijo nastopal v tržaškem, koperskem in ljubljanskem radiu. Ponesel jo je na Bled, v Portorož, Buzet, Ilirsko Bistrico, Sovodnje in celo v Benetke ter Dolomite. Naši pevci gotovo ne bodo pozabili lepih nastopov v Šmihelu in Šentjakobu na Koroškem ter izredno uspelega koncerta v Štorah pri Celju. Zbor je tedaj pričel izvajati tudi stare barkovljanske narodne pesmi, ki so jih pri nas prepevali še pred Napoleonovo dobo.

KORISTNA UKREPA

Vlada je pooblastila carinarnici v Trstu in Gorici, da od 1. maja do 31. avgusta lahko dovolita uvoz nadaljnjih 4 tisoč glav živine iz Jugoslavije. Po dosedanjih predpisih so Italijani smeli letno uvoziti iz sosedne države 12 tisoč glav goved.

Oblastva so obenem pričela te dni izvajati določila trgovinskega sporazuma, ki ga je Rim pred kratkim sklenil s Čekoslovaško. Sporazum je važen, saj je znano, da je imel Trst doslej zelo slabe gospodarske stike s to državo.

SPET SO NAS PREZRILI

Tržaška Kršč. demokracija je v nedeljo priredila volilno zborovanje, za katero je bilo precejšnje zanimanje tudi med Slovenci. Vladna stranka bi morala namreč javnosti obrazložiti eno temeljnih točk svojega programa, in sicer zahtevo po ustanovitvi samoupravne dežele s posebnim statutom: Furlanije-Juljske krajine.

Ker živi v mejah bodoče samoupravne edine vse naša narodna manjšina, smo pričakovali, da bodo na shodu pojasnili, kako nameravajo v novi deželi urediti odnose med dvema narodnostma. Toda gospodje niso niti z besedico omenili vprašanja, ki je življenjske važnosti za naš narod. Spet so se obnašali tako, kakor da našega ljudstva sploh ni!

Nov razlog, da ta stranka zares ne zasluži prav nobene podpore Slovencev.

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV - TRST

vabi na sestanek, ki bo v petek, 9. maja, ob 20.30 v ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Stojana Brajše:

»O BISTVU KRŠČANSTVA«

Po predavanju pomenek o bodočem delovanju krožka.

Dopisi iz Goriške

POKRAJINSKI UPRAVNI ODBOR

V preteklem tednu se je sestel goriški pokrajinski odbor. Na seji je podal drugim poročilo tajnik komisije za izboljšanje hlevov. Za natečaj, ki ga je zaradi izboljšanja hlevov razpisal pokrajinski svet, o čemer smo v Novem listu svoj čas že poročali, se je prijavilo 140 kmetovalcev. Po pregledu prošenj so odborniki ugotovili, da se natečaja lahko udeležijo vsi prosilci. Pokrajinski svet je določil za nagrade 2.800.000 lir.

ŽITARICE IN PERUTNINSTVO

Iz poročila dr. Marsana ob nagrajevanju kmetovalcev na goriškem gradu smo zvedeli med drugim, da je živinoreja v naši pokrajini dosegla predvojno stanje glede na število glav živine šele leta 1952. Ta napredek je omogočila znana pridnost goriškega prebivalstva, vendar je tudi država napravila svojo dolžnost do naše živinoreje. Saj je omogočila njen dvig z znatnim prispevkom 20 milijonov v letih 1953-1957. Od tega zneska so izdali okoli 10 milijonov za nakup plemenitih bikov in izbrane živine; organizirali so tudi 8 pokrajinskih živinskih sejmov ter opravili več letnih pregledov živine. Med živinorejce so razdelili na pokrajinskih sejmih dva milijona nagrad.

Druga važna veja kmečkega gospodarstva v pokrajini je perutninarstvo. Zanimivo je, da je kosmati dohodek iz prodaje žitaric le za 50 milijonov večji kot dohodek iz perutninarstva, ki znaša letno 850 milijonov lir. Ker se zlasti furlanski kmetje vedno bolj pečejo z industrijskim gojenjem kokoši, se dohodek iz perutninarstva trajno veča. Tudi kokošerejo na industrijski način so oblastva podprla s prispevkom enega milijona in pol lir.

ZBOROVANJE SOCIALNIH DEMOKRATOV

Na volilnem zborovanju socialnih demokratov v novi veliki goriški telovadnici na trgu C. Battisti je govoril njihov glavni tajnik Saragat, ki ga je predstavil poslušalcem odvetnik Devetag, kandidat za senatorja. Saragatov govor je trajal nad eno uro. Zborovanje je bilo jako dobro obiskano. Saragatov govor so volivci na več mestih z živahnim ploskanjem odobraval. Jedro govora je bilo v dokazovanju, da je delavstvo enotno organizirano le v onih državah, kjer ni komunistične stranke.

UPRAVA KMEČKIH BLAGAJN

Predpretekli ponedeljek so v dvorani Kmetijskega nadzorništva izvolili 11-članski upravni odbor kmečkih bolniških blagajn, ki bo iz svoje srede izvolil predsednika, podpredsednika in blagajnika.

IZ ŠTANDREŽA

Iz naše vasi se ni nihče udeležil lanskega tekmovanja za povečanje pridelka žitaric, zlasti koruze in zato ni tudi nihče dobil nagrade. Pač pa se je že več kmetovalcev iz Štandreža priglasilo za letošnje tekmovanje. Sicer pa je večina naših kmetovalcev prepričana, da bi bilo za dvig kmetijstva mnogo koristnejše, če bi država goriške kmetovalce podprla namesto z nagradami s primernim prispevkom za razna izboljševalna dela. Ta-

ko bi se zlasti šibkejši kmetovalci laže odločili za omenjena dela, ker bi z gotovostjo lahko računali na določen državni prispevek. Manjši del vsote bi se nadalje lahko razdelili v obliki nagrad.

Mestna uprava nam že dolgo obljublja, da bo razširila in asfaltirala ulico Tabaj. Župan Bernardis je sicer ob neki priliki izjavil, da se je vsa stvar zavlekla, češ da imajo težave z odkupom potrebnega zemljišča ob cesti, toda ta ima sedaj že toliko lukenj, da je vožnja po njej zelo naporna. Nujno je zato, da jo čimprej vsaj začasno popravijo.

SOVODENJCI V GORICI

V nedeljo je bila prosvetna dvorana na Korzu Verdi nabito polna. Največ je bilo Sovodencev, kar ni nič čudnega, saj je v Gorici gostovala igralska družina iz njihove vasi. Komedijski češkega pisatelja Svobode Poslednji mož je bila za začetniško igrano družino prav srečno izbrana. Med nastopajočimi smo opazili tudi precej takih, ki bodo po vztrajni vaji prav gotovo postali zelo dobri igralci. Vse pohvale vredna je zlasti požrtvalnost, ki so jo pokazali s svojim nastopom. Sovodenskim dekletom in fantom k uspehu iz srca čestitamo.

IZ DOBERDOBA

Na zadnji seji, ki je bila predpreteklo nedeljo, je naš občinski svet razpravljal med drugim o gradnji novega pokopališča v Dolu. Občinski možje so sklenili, da bodo v kratkem oddali to javno delo na dražbo.

V četrtek preteklega tedna je imel naš župan zopet daljši razgovor z goriškim prefektom dr. Nitrijem. Razgovarjala sta se o raznih občinskih vprašanjih.

IZ ŠTEVERJANA

Na seji, ki je bila predpreteklo soboto, so naši občinski možje pooblastili upravni odbor, da lahko najame tri posojila, ki jih je že odobrila vlada. Gre za 2 milijona, s katerima bodo popravili ljudsko šolo, za 6 milijonov 600 tisoč za zgradnjo otroškega vrteca ter za osem milijonov za novi šoli v Jazbinah in na Valerišču. Župan je občinske može obvestil, da je prefektura nakazala iz sklada za zimsko pomoč pol milijona lir za števerjanske brezposelne delavce. S to vsoto bo novo delovišče popravilo občinske poti.

Našo občinsko upravo moramo pohvaliti, ker je na vseh ovinkih in križiščih postavila prometne znake. To je koristno zlasti za šoferje, ki briških poti še dobro ne poznajo. Naj tudi danes pozovemo goriško mestno upravo, da čimprej poskrbi za temeljito popravilo ceste v Grojni, ki je taka, da ne dela časti mestu. Za domačine, ki se dnevno vozijo večkrat v mesto, je pot strahotna nadloga! Odslej pa se bodo po njej v vedno večjem številu vozili tudi mnogi izletniki, saj je spomladi Števerjan zelo privlačna izletniška točka za Goričane in Tržičane.

IZ PODGORE

V sredo zvečer je izbruhnil požar tudi na Kalvariji, pa ne na podgorski, marveč na strani Kalvarije, ki je obrnjena proti Grojni. Čeprav vzrok požara še ni ugotovljen, se domneva, da je nastal po nepredvidnosti ka-

dilca. Škoda je precejšnja, saj znaša 100 tisoč lir.

IZ KANALA

Dne 3. in 4. maja bo v Kanalu veliko versko slavlje. Slovesno bodo proslavili 100-letnico čudežnega prikazanja Brezmadežne v Lurdu. Te velike slovesnosti se bo udeležil tudi apostolski administrator dr. Mihael Toroš. Na slovesnost opozarjamo tudi goriške slovenske vernike, ki jim je bil prelepi Kanal vedno pri srečju.

IZ JAMELJ

Pred kratkim je požar nekaterim našim posestnikom povzročil škodo, ki znaša okoli 300 tisoč lir. Zgorelo je zlasti veliko mladih dreves, ki so jih pred nedavnim nasadili s pomočjo pogodzovalnega delovišča. Domačini in orožniki so se lotili takoj gašenja, ki je pa trajalo zaradi vetra dobro uro. Ugotovili so, da so požar povzročili nepazljivi izletniki.

Zato poziva doberdobsko županstvo tujce, naj bodo ob doberdobskem jezeru in drugod previdni zlasti s cigaretami ogorki ter jih ne mečejo v suho travo, ki se hitro vname. Imeti treba več srca do kmetijskega prebivalstva, ki že tako bije hud boj za svoj trdi obstanek!

IZ GABRIJ

V petek je pri nas izbruhnil požar, ki se je v kratkem razširil na površini 4000 m². Orožniki iz Rupe, domačini in pozneje tudi gasilci iz Gorice so se morali dalj časa truditi, da bi požar povasili, ker je na mestu požara bilo veliko dračja, zaradi česar se je ogenj naglo širil. Kljub naporu gasilcev je posestnik bil na koncu prisiljen prijeti pri požaru na škodo.

IZ RONK

V četrtek predpreteklega tedna so pri nas zopet gostovali nogometaši kluba Železničar iz Šempetra. Tekma se je zaključila z neodločenim izidom (0:0).

Od jugoslovanskih igralcev sta se poleg vratarja Mozetiča najbolje odlikovala Kuzmin in Krajnc, od našega moštva pa je bil deležen največjega odobravanja vratar Calligaris. Domače moštvo je pred začetkom tekme izročilo šop cvetja, slovenski gostje so pa našim poklonili usnjeno torbo.

GROZNA NESREČA

V ponedeljek preteklega tedna se je dogodila pod Kostanjevico strahotna nesreča, katere žrtev je bil 4-letni Peterček Šatej, čigar oče je profesor na gimnaziji v Šempetru.

Deček se je dotaknil strupene steklenice, ki jo uporabljajo za lov na lisice in ki se je ob prijemu takoj razpočila, ter povzročila dečkovo smrt.

Ljubeznivega fantka so v sredo pokopali sredi ogromne množice na šempetrskem pokopališču. Nobeno oko ni bilo ob pogrebu mladega in lepega fantka suho.

Mali Peterček se že veseli v božjem objemu in prosi za svojo ljubo mamico in dobrega očeta, da bi mogla zmagovito pretrpeti prehudi udarec. Njima in vsem sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

V SPOMIN UMRLEMU PRIJATELJU

Na mesto venca na grob pred kratkim umrlega prijatelja dr. Milana Bogataja je apelacijski sodnik v pokoju dr. Alfonz Rakušček daroval preko uprave Novega lista po 2.500 lir za Slovensko Alojzijevešče in Dijaški dom v Gorici.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Iz volilnih seznamov izhaja, da je v občinah videmske pokrajine, v katerih živijo Slovenci, 26 tisoč 924 volivcev. V to število niso vključeni volivci iz Kanalske doline, med katerimi je tudi precej Slovencev.

Od zgoraj navedenih volivcev jih je okoli 10 tisoč, to je skoraj 40 odstotkov, odsotnih, se pravi da so si poiskali košček kruha v tujini. Doma so ostali večinoma starejši ljudje, mlajši pa so šli, kot smo rekli, s truhom za kruhom.

Prav je, da danes zabeležimo številkę odsotnih volivcev, kakor izhajajo iz seznamov posameznih slovenskih občin:

	Št. vol.	Št. odsot.
Šempeter Slovenov	2.081	420
Podbonesec	2.561	650
Sovodnje	1.280	520
Sv. Lenart	1.562	650
Grmek	1.160	450
Dreka	946	420
Srednje	1.181	430
Prapotno	1.203	380
Tavorjana	2.177	950
Fojda	3.148	1.100
Ahten	2.185	900
Neme	2.900	1.300
Tivana	2.000	1.050
Brdo	1.500	720
Gorjani	950	410
Rezijska	2.056	680

IZ REZIJE

je tudi v naši občini zasvetila električna luč. To na žalost velja le za gosposko Ravenca, kajti drugi občani ob vaški poti še nimamo

elektrike in sam Bog ve, koliko časa jo bomo morali čakati.

Kot smo zvedeli, je pa imela občinska uprava dovolj denarja, da tudi nam napelje električno luč. Zato se sprašujemo, zakaj niso tega dela izvedli skupno s tistim v Ravenci! Kaj bi bilo, če bi ostala Ravenca en sam večer brez luči? Vsi bi protestirali. Mi pa naj molčimo in si pomagamo z vžigalicami, če hočemo priti v temi do prodajalne in gostilne ali če si nočemo razbiti nosu na cesti, ki je v zelo slabem stanju.

V Osojanih so skoraj deset let govorili, da je potrebno zgraditi novo mlekarino, ki naj bi bila sodobno urejena in opremljena. Sedaj jo bodo zares imeli in njihove dolgoletne sanje se bodo tako uresničile. Na pobudo nekaterih domačinov so namreč ustanovili mlekarstvo zadrugo, h kateri so pristopili skoraj vsi živinorejci iz Osojan in bližnje vasi Njive. Poslopje so že pričeli graditi. Zidajo ga ob vhodu v Osojane nasproti šole. To javno delo bo stalo ljudi mnogo truda in požrtvovalnosti, saj bodo morali za zgradnjo poslopja in opremo mlekarne prispevati okoli 15 milijonov lir. Nekaj denarja bo seveda dala država, a glavno breme bo kljub temu ležalo na ramenih našega prebivalstva. Njegov velik trud pa, hvala Bogu, ne bo zaman. Saj dajeta obe vasi dnevno nad 10 stotov mleka. Iz mlekarne bodo gotovo prihajali odlični mlekarški izdelki, ki bodo na trgu imeli višjo ceno kot današnji. V Osojanih doslej niso imeli lastnega mlekarškega poslopja, temveč so mleko predelovali v nekem zasebnem prostoru, vendar so stroji bili starinski. Prav bi bilo, da bi tudi druge vasi posnemale Osojane in Njivo, kajti današnji

časí zahtevajo, da se ljudje povsod oprimejo sodobnega načina gospodarjenja. Pri nas bi lahko imeli močno razvito živinorejo, saj imamo dobro seno in dobre planinske pašnike.

V volilne sezname je pri nas vpisanih skupno 2.056 volivcev; od teh je 1.102 žensk in 954 moških.

Pred kratkim sta se poročila domačina Peter Pielich, ki stanuje v Zagrebu, in Danica Kraljič. Mladoporočencema vsi vaščani želimo obilo božjega blagoslova in sreče v bodočem življenju.

IZ RAJBLJA

Lansko leto je bilo med našimi rudarji mnogo stavek. Vse kaže, da se bo to tudi letos ponovilo. Tako so rudarji 21. aprila stavkali 24 ur, ker Zveza industrijev noče obnoviti delovne pogodbe. Stavko so proglasile vse sindikalne organizacije. Gibanje je bilo vsedržavnega značaja, ker je šlo za koristi vseh rudarjev v državi. Če ne bo Zveza industrijev obnovila delovne pogodbe do 10. maja, bodo zopet stavkali.

Pred kratkim smo doživeli pravo aprilsko potegavščino. V Trbižu se je pojavil lepo oblečen mož srednjih let; predstavljal se je za tehnika RAI-televizije. V Kanalsko dolino je bajе prišel zato, da postavi tu neko anteno. Povsod je na ta račun jedel in pil. Najbolje pa se je postavil pri nas v Rajblju. Pri nekem gostilničarju in trgovcu je poizvedoval, ali bi bilo mogoče dobiti delavcev za postavitev antene na Gamsovi. Za to delo se jih je oglasilo pet. Tedaj se je pa za kratek čas odstranil, češ da mora iti po opravkih v Trbiž. Kaj kmalu so ugotovili, da gre za navadnega sleparja. Nekaj dni je zastoj jedel in pil po raznih gostilnah in kavarnah. Orožniki so sedaj tičku za petami.

30

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Po kronanju je kraljica odložila težko brokatno obleko in je z balkona Lloydove palače opazovala kraljevski sprevoz, ki se je vil proti »kraljevemu griču«, k prisegi. Najbolj so jo zanimali sijajni konji. Vsi v sprevodu so jezdili iskre šarce, tudi cerkveni dostojanstveniki. Ko sta dva postarna cerkvena gosпода zdrknila s konj, se pa kar ni mogla ubraniti smeha, v veliko pohujšanje dvornih dam. Ganilo jo je pa zopet, ko so fantje in dekleta grmadili pred njenimi nogami kupe raznočinskih darov. Šesti dan je med slovesnim obedom finančni minister daroval v srebrnih škatlah kralju in kraljici vsakemu po petdeset tisoč zlatnikov. Elizabeta je svojo škaflo takoj namenila za vdove in sirote padlih rodoljubov v letu 1848. Vse ogrsko časopisje je lepo vladarico slavilo kot simbol miru in sprave med obema narodoma. Pozabili so pa pri tem številne druge avstrijske narode, posebno slovanske.

Cesaristi par se je izmučen od neprestanih slavnosti vrnil v Ischl na oddih. Elizabeta je s ponosom zrla na svoje politično delo. Premalo se je pa zavedala, da je bilo zgrajeno le na čustvu, na pesku.

Zopet spremembe

Komaj so utihnili slovesni topovski streli in zahvalne molitve v Budimpešti, že so prihajale žalostne novice iz Mehike. Tam se je odigravalo zadnje dejanje žaloigre »Belega gradu — zakletega gradu«.

Zmagoviti domačini so v Queretaru 19. junija 1867 ustrelili cesarjevega brata Maksimilijana. Eden je šel v objem sramotne smrti, drugi v sijaj Štefanove krone! Že takrat se je marsikdo vprašal, če ni brat bratove smrti kriv.

Minilo je nekaj tednov, ko se je javil na državni obisk francoski cesar Napoleon III. Hotel je zbrisati mučni vtis, ki ga je naredil na vso evropsko javnost s svojo mehiško pustolovščino. On je bil namreč zvalil nadvojvodo Maksa v Mehiko. Ko je bil ta v skrajni nevarnosti, je pa francosko armado odpoklical iz Mehike. Franc Jožef je menil, da mora »bharabo iz Villafrance« sprejeti že zato, da drži ravnotežje proti Prusiji. Istega mnenja je bil tudi minister Beust. Elizabeta se je na šele po dolgem umiranju vdala, da se udeleži sprejema v Solnogradu. Obe lepi

cesarici sta na dvornih sprejemih samo tekmovali v lepoti in obleki. Državnih koristi pa ni bilo iz tega vladarskega sestanka prav nobenih.

Avstrijski par bi moral po obredniku vrniti obisk. Elizabeta se zdaj ni dala pregovoriti, da bi cesarja spremljala v Pariz. Pričakovala je namreč četrtega otroka; čudovitih novosti tega leta ji je bilo že dovolj. Iz Pariza je Franc Jožef pisal ženi, kako se zabava in vozi v družbi cesarice Evgenije z balonom nad mestom.

Med vsemi temi dogodki se je rodila princezinja Valerija. Otroka Elizabeta ni dala iz rok. Tašča Zofija je pihala od jeze, a se je morala vdati. Cesarica je tudi odstranila iz svoje okolice vse dvorne dame, ki so ji bile vsiljene brž po poroki. Najljubše so ji bile sedaj ogrske plemkinje.

Pravega družinskega življenja še vedno ni na dunajskem dvoru. Cesar se leta 1869. odpravil k otvoritvi Sueškega prekopa. S potovanja piše po stari navadi skoro vsak dan cesarici. Iz Carigrada opisuje krasne suhanove konje; od tod potuje v spremstvu cele turške vojske v Jeruzalem in svete kraje. Pravijo, da se ni tam cesarsko spremstvo nič kaj vzeledno obnašalo.

Iz Jafe je cesar prijezdil v Suez, kjer so ga čakala Elizabetina soročica z Dunaja. Zdaj si je pa že tudi ona želela z doma. Lotevalo se je je staro nagnjenje iti kamorkoli v svet, ker ji cesarski sijaj ni ničesar dal.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Znanje jezikov zbližuje narode

Slovenci spadamo med narode, pri katerih je znanje tujih jezikov najbolj razširjeno. In res ni skoraj Slovencev, ki ne bi znali nekaj besed v tujem jeziku. Zlasti pri nas na Tržaškem najbrž ni Slovencev, ki ne bi znali italijanskega. Vendar pa je naše znanje tujih jezikov preveč enostransko. Kljub temu namreč, da nam Slovincem učenje tujih jezikov ne dela posebnih težav, se omejujemo pri izbiri jezikov le na enega ali dva, ki smo se jih nekako prisiljeni naučiti. To sta pri nas, kot rečeno, italijanščina, v velikem delu Slovenije pa nemščina, ki jo znajo starejši ljudje še iz časa stare Avstrije, mlajši pa so se je delno naučili v času okupacije med zadnjo vojno. Zelo malo pa je med nami ljudi, ki bi dobro obvladali kak drug tuji jezik. Presenetljivo je, kako malo mladih Tržčanov, ki so dokončali slovenske srednje šole, ima kak pojem o francoščini, ki je vendar še vedno jezik najboljše literature na svetu. Nekoliko več zanimanja je za angleščino, in to iz čisto gospodarskih razlogov, vendar pa je spet le malo takih, ki bi bili sposobni prebrati v angleščini kakšno knjigo. Znanje angleškega jezika je omejeno pri veliki večini le na najbolj navadne občevalne fraze. Tu pa tam najdemo tudi koga, ki se je bodisi kot izseljenec ali sam zase učil špansko, ker je pač mislil na izselitev kam v Južno Ameriko. S tem pa je znanje tujih jezikov pri ogromni večini Slovencev izčrpano.

MIKAVNOST KULTUR MANJSIH NARODOV

Evropa pa ne sestoji samo iz Nemčije, Italije in Španije. Ne sestavljajo jo samo veliki narodi. V Evropi je še mnogo drugih, manjših, a nič manj kulturnih narodov, ki se lahko ponašajo z bogatimi literaturami, kot na primer skandinavski narodi, Nizozemci, Flamci, Portugalci, Madžari, med Slovani Čehi, Poljaki, Slovaki, Bolgari, Srbi in Hrvati, da ne govorimo o Rusih, Ukrajincih in Belorusih. Spoštovanja in zanimanja so vredne tudi kulture baltičnih narodov. Učenje enega ali drugega teh jezikov morda ne obeta takojšnje koristi v karieri, vendar pa nudi polno zadoščenje in odpre človeku ključ do presenetljivih in veselih odkritij. Odkrivanje tujih, malo znanih kultur in literatur, ki so se zdele zaradi neznanja jezika zapečateni s sedmimi pečati, je čisto svojevrsten užitek, ki ga zna ceniti le tisti, kdor ga je enkrat občutil.

Znanje jezikov majhnih narodov nam daje v tem pogledu morda še večje zadoščenje kakor znanje svetovnih jezikov. Tudi na učenje in na znanje jezikov namreč ne smemo gledati samo z utilitarne stališča, ker gre tudi tu za del kulture, a kultura ne prenese utilitarne presojanja.

Znanje jezikov tistih narodov, ki niso naši neposredni sosede, pa nas ne le kulturno bogati, ampak ustvari v naših predstavah o svetu tudi zdravo ravnesje, da ne precenjujemo kulture in splošne vloge enega samega ali dveh narodov, ki živita v naši soseščini, kar je naša značilna napaka, temveč da ju vidimo v objektivnejšem, širšem evropskem in svetovnem okviru, hkrati pa tudi nas same. Znanje jezikov bolj oddaljenih narodov, s katerimi nismo v vsakodnevni stiku, nam odkrije, da ima marsikateri narod podobne težave, kakor jih imamo mi Slovenci, in z zanimanjem ugotavljamo, kako jih on premaguje.

KORISTNOST UČENJA MANJ ZNANIH JEZIKOV

Seveda pa prinaša znanje tujih jezikov tudi stvarne koristi in mnogokrat prej takšnemu, ki zna jezik manjših ali bolj oddaljenih narodov, kakor pa tistemu, ki se uči samo enega ali dva svetovna jezika, katerih se že tako vsi uče, in mora zato računati s hudo konkurenco, kadar hoče prodati svoje znanje.

Zato naj zlasti mladina z veseljem seže po učbenikih tujih jezikov. Pri tem naj opozorimo še na dejstvo, da se vključujejo v svetovno dogajanje vedno novi narodi v Afriki in Aziji. Igrali bodo vedno pomembnejšo vlogo in pritegovali tudi vedno večji delež mednarodnega trgovskega prometa ter težili po kulturni izmenjavi. Vsa Evropa in z njo tudi Trst in Slovenija bodo morali posvečati tem narodom v lastnem interesu vedno večjo pozornost. A koliko je med nami ljudi, ki bi znali arabsko ali jezike, ki jih govore v Abesiniji, Kongu, Izraelu, Perziji, Indiji, Indoneziji, Ceylonu, Burmi, Malaji in na Filipinih ali celo japonsko ter kitajščino? Pogosto beremo, da je »duša teh narodov tajinstvena« in da je ne moremo nikoli do konca razumeti. Toda tajinstvena nam je le zato, ker je ne poznamo in ker je tudi ne skušamo razumeti, čeprav imamo vsi ljudje enako dušo. Ključ do razumevanja miselnosti vsakega naroda pa je v njegovem jeziku.

GOSTOVANJE ZAGREBSKEGA DRAMSKEGA GLEDALIŠČA

V soboto in nedeljo je gostovalo v Trstu Dramsko gledališče iz Zagreba z znanim režiserjem Gavelmom, ki je deloval nekaj časa tudi v Ljubljani. Zagrebčani so igrali v Avditoriju, na Opčinah, Kontovelu in v Svetem Križu Molièrovo komedijo »Scapinove zvijače« in tragedijo »Antigono« sodobnega francoskega dramatika Anouilha. Pri našem občinstvu so naleteli igralci na pristrčen sprejem, posebno še v Avditoriju. Napravili so najlepši vtis ne samo s svojo igro, ampak tudi s svojim kulturnim nastopom kot skupina in kot posamezniki. Zato jih še želimo v goste. Kot igralska družina so na visoki umetniški ravni in gotovo ena najboljših, kar jih je kdaj prišlo gostovat iz Jugoslavije. Le da zaradi jezikovnih težkoč na žalost niso mogli vsi polno uživati odtenkov njihove umetnosti. m. z.

SPACAL BO RAZSTAVLJAL V MILANU

Slikar Lojze Spacal bo 5. maja odprl v znani milanski galeriji Montapoleone samostojno razstavo. Hkrati z njim bo razstavljal svetovno znani ameriški slikar Pollock. Na razpolago bosta imela vsak po eno dvorano galerije. Spacal bo prikazal milanskemu občinstvu 16 oljnatih slik, precejšnje število svojih grafik in dve izrezljani ter pobarvani leseni plošči, kar je ena njegovih značilnih tehnik.

Za skupno razstavo Spacala in slavnega ameriškega slikarja vlada v Milanu in zlasti v kulturnih krogih veliko zanimanje.

† Ferruccio Jakomin

V sredo, 30. aprila, v ranih jutranjih urah je umrl na kirurškem oddelku splošne bolnišnice v Trstu mladi slovenski književnik prof. Ferruccio Jakomin.

Prof. Jakomin, ki je imel komaj 27 let, je tako druga žrtev avtomobilske nesreče, do katere je prišlo v ponedeljek popoldne pri Nabrežini.

Pokojsnik je bil slavist in se šele pred nekaj leti preselil v Trst, kjer je poučeval na nižji industrijski šoli v Nabrežini. Z idealizmom in mladostnim ognjem je začel posegati v slovensko kulturno življenje v našem mestu. Ljubil je slovensko kulturo in živo čutil njene probleme. Njegova smrt je bridko zadela slovenske kulturne vrste v Trstu.

Njegovi družini izrekamo globoko sožalje.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

13. Zvečer sem nervozno čakal, kdaj me bodo poklicali na novo zaslišanje, ali bolje rečeno pretepanje. Toda niso me poklicali ne tisti večer in ne naslednjih štirinajst dni, kakor da so čisto pozabili name, ali kakor da je Loh že napravil križ čez me in že odločil o moji usodi. Dokler sem ostal v policijski palači, ga nisem več videl in zaradi tega me ni prav nič bolelo srce. Dan za dnem pa sem čakal, da bo izpolnil svoje grožnje. Najbolj verjetno se mi je zdelo, da me bodo na lepem poklicali in izročili gestapovcem ter odpeljali v Begunje. Tudi naš dolenski paznik se je nekomu izmed mojih soujetnikov izrazil tako o meni. Stvar mora biti že precej trdno sklenjena, sem si mislil, če celo ta ve o tem. Toda minevali so dnevi, zgodilo pa se ni nič.

III.

Ko sem šel tisti večer po zaslišanju pri Lohu po večerjo, sem na svoje presenečenje zagledal na hodniku lepo plavalasno dekle, ki sem jo dopoldne videl, ko je čakalo na Loha, le da zdaj ni bila več tako vedra. Videl sem jo govoriti z gospodično Margonovo in pozneje sem to vprašal, kaj je z dekletom. Povedala mi je, da je njena najboljša prijateljica. Tudi v službi sta bili skupaj kot otroški negovalki v Dečjem domu. Ko so njo zaprli, je prišla prijateljica internirana zanj na policijo, a so jo pridržali. Kot sem pozneje zvedel, sta morali obe v koncentracijsko taborišče Ravensbrück. Margonova se je po koncu vojne vrnila, a za usodo njene prijateljice ne vem.

V pogovorih z dekletom na hodniku med večerjo smo zvedeli prav čudne stvari. Neko dekle je pripovedovalo, da so jo aretirali zaradi lažne ovadbe fanta, ki ga ni marala. Bil je pri policiji in se mu ni bilo težko maščevati nad dekletom. A tudi med moškimi so bili taki, ki so bili trdno prepričani, da so v »Podmornici« na

ovadbo svoje žene. Ženski, ki ni marala svojega moža, si tisti čas ni bilo treba beliti glave, kako bi se ga vsaj za nekaj časa znebila. Zadoščalo je anonimno pismo ali nekaj besed prvemu človeku. Morda so bile nekatere take obdolžitve zaprtih mož samo plod razbolele domišljije in ljubosumnosti. Nekaj pa je bilo nedvomno utemeljenih, kot sem pozneje zvedel.

Tisti dan, ko so me aretirali, je bila »Podmornica« skoro prazna, ker so prav tisto popoldne odpeljali veliko pripornikov v umobolnico, ki je služila kot rezervna jetnišnica. Toda že drugi dan se je začela »Podmornica« spet polniti. Že dopoldne so pripeljali nekaj ljudi nazaj iz umobolnice na zaslišanje. Ostali so tudi po več dni v podzemlju policijske palače. Še več pa so pripeljali novih. Med njimi sem nekega večera zagledal gospoda Franca Kluna, železniškega uradnika s Friškoveca. Bil je visok, kot sveča raven mož s sivimi lasmi in inteligentnega obraza. Pahnili so ga v celico kot kakšnega kurjega tatu. Nekam filozofsko mirno in hkrati zmehčano se je oziral okrog sebe. Razveselil sem se ga, ker sem ga imel rad. Veliko sva predebatirala skupaj in poznal sem njegove načelno jasne, svobodoljubne in pravične nazore, hkrati pa tudi njegov mirni značaj, ki mu je bilo vsako nasilje popolnoma tuje. Zato sem se začudil, da so ga aretirali, saj ni bil mož, ki bi koval zate. Tudi sam ni vedel, zakaj so ga prijeli. Upal je, da ga bodo po zaslišanju spustili domov. Toda minilo je precej tednov, preden je spet prestopil prag svojega doma, in še to le po vplivnih intervencijah ljudi, ki so ga cenili in spoštovali kot pošteniaka v službi in v zasebnem življenju. Seveda mi je bilo hudo zanj, posebno ko sem videl, da trpi, saj še nikoli ni bil v zaporu in se mu najbrž nikoli ni sanjalo, da bo prišel čas, ko bodo ravnali z njim kot s kakšnim zločincem. Vendar pa se mi je zdelo, da je postalo v »Podmornici« bolj domače, odkar je bil on notri. Spala sva skupaj na pogradu in urice, ki sva jih prebila v tistem razgovoru in pri kovanju načrtov za bodočnost, so bile najprijetnejše, kar se jih spominjam iz vsega časa mojega ujetništva. (Dalje)

GOSPODARSTVO

Kmetijstvo v Jugoslaviji

Kljub mogočnemu razmahu industrije moramo Jugoslavijo še vedno smatrati za agrarno državo, saj pretežna večina njenega prebivalstva črpa iz kmetijstva vire za gospodarsko življenje. Od vseh republik dela izjemo le Slovenija, kjer kmečki življ predstavlja manj kot polovico prebivalstva (okoli 40%), medtem ko živijo ostale od industrije in obrti, prometa in drugih nekmetijskih gospodarskih panog.

Obdelovalna zemlja

Površina, katero je mogoče obdelovati, obsega v Jugoslaviji nekaj nad 11 milijonov ha. Od teh je okoli 92% last malih kmetov, okoli 8% pa države in zadrug. Po načinu obdelovanja odpade (v 1000 ha) na njive 7.520, sadjarstvo 400, vinograde 280, stalne travnike 1.900, pašnike 2.200.

Ostala površina se spreminja, ker ostane vsako leto precej neobdelanih njiv in plevel, ki na njih zraste, služi za pašo.

Njivarstvo

Pretežni del obdelovalnih površin tvorijo njive. V l. 1955 je bilo zgoraj navedenih 7 milijonov 520 tisoč hektarov njiv takole obdelanih (v 1000 ha): 5.460 žitarice, 371 industrialne rastline, 482 povrtnine, 535 krmilne rastline, 670 neobdelano, 2 drevesnice.

Od žitaric je najvažnejša koruza, ki so jo l. 1955 vsejali na 2.400.000 ha. Sledi ji pšenica z 2 milijonoma ha, na ostalih 1.060.000 ha so vsejali rž, oves in ječmen. (Krompir prištevajo k povrtnini).

Pridelki

Po vsem svetu je kmetijska tehnika v povojnih letih zelo napredovala in zato imamo danes mnogo višje hektarske donose kot pred zadnjo vojno. V Jugoslaviji pa tega ni: hektarski donosi koruze, pšenice in tudi nekaterih drugih kultur so celo padli. V desetletju 1930-39 je znašal srednji hektarski donos pšenice 11.1 stota, v letih 1953-55 pa 10.9. Hektarska donosa koruze sta v istih dobah bila 16.4 in 14.6 stota.

Zaradi slabih hektarskih donosov žit je bila Jugoslavija v povojnih letih prisiljena uvoziti letno ogromne množine krušnega žita iz inozemstva, predvsem iz ZDA, kar bo trajalo tudi v bodoče.

Kako dvigniti kmetijsko proizvodnjo?

Če hočemo odgovoriti na to vprašanje, moramo predvsem odpraviti vzroke, zaradi katerih je kmetijska proizvodnja padla, nato pa sestaviti in izvesti načrt za njen dvig.

Kmetijska proizvodnja je v glavnem padla zaradi naslednjih vzrokov:

1. Eden izmed teh je izgon nemških kolonistov iz Vojvodine, to je iz najvažnejše jugoslovanske žitnice. Nihče seveda ne more vzpostaviti prejšnjega stanja, a nihče ne more zanikati, da je kmetijska proizvodnja v teh pokrajinah padla, ker so na mesto pridnih in naprednih kolonistov prišli manj izobraženi in leni Hercegovci ter Bosanci, ki moderne pluga sploh niso poznali in ki so doma politizirali, mučili bulu (ženo), pušili lulu (pipo) in pili kafu (kavo).

2. Drugi vzrok je pomanjkanje delovne sile za kmečka dela. Zaradi vse večje industrializacije je pretežni del mladih ljudi zapustil vasi, tako da je nastal pravi beg z dežele.

3. Beg z dežele je pospeševala še vlada, ki je podpirala ustanavljanje obdelovalnih zadrug po vzorcu sovjetskih kolhozov. Pretežna večina zadrug je potem propadla, čeprav je država potrošila zanje mnogo milijard. Danes obstoji prav malo zadrug in ena najboljših je v Bukovici pri Gorici. Ta je nastala v zelo dobrih pogojih (motorizacija in drugo), imela spretno in večje vodstvo, kjer ne trpijo političnih koritarjev — lenuhov.

4. Eden glavnih vzrokov, da se je proizvodnja zmanjšala, pa so bile politične cene kmetijskih pridelkov. Obvezne oddaje so bile količinsko pretirane, cene pa tudi pretirano nizke in v nobenem razmerju z visokimi cenami za industrijske izdelke. Ta pojav je bil in je delno še danes značilen za vse komunistične države. Komunisti hočejo s svojimi večletkami dvigniti predvsem industrijo, ki naj zraste na račun kmetijstva. Te gospodarske panoge pa komunisti sploh ne ljubijo, ker kmetijske proizvodnje ni mogoče planirati, saj je ta odvisna od premnogih činiteljev, na katere ni mogoče mnogo vplivati (pozeba, neurja, suša itd.). Sila in potreba pa sta tudi komunistične voditelje prisilili, da so začeli spreminjati svoje mnenje o kmetijstvu. Žal se je to zgodilo zelo pozno, vendar je bolje tudi pozno kot nikoli. Danes je v tem pogledu že mnogo bolje.

5. Za nizko proizvodnjo moramo navesti še en vzrok, in sicer pomanjkanje proizvodnih sredstev. Sem spadajo obdelovalni, žetveni in drugi stroji, pomanjkanje potrebnih gnojil, semen, zaščitnih sredstev itd. ter pomanjkanje kreditov in možnosti, da si kmetovalec ta sredstva nabavi.

V Jugoslaviji še danes okoli polovica kmeč-

kih posestev nima nobenega vlačilnega sredstva, ne vola ne konja ne traktorja. Več kot petina posestev ima komaj eno vprežno žival, nekaj nad 1/4 posestev po 2 vprežni živali, prav redka pa kakšen stroj na motorni pogon. Na okoli 600 ha zemlje pride komaj 1 traktor (v Zap. Nemčiji 1 traktor na 16 ha). Zelo slabo je organizirana semenska služba. Tako približno je tudi z zaščitnimi sredstvi proti mrčesnim in glivičnim škodljivcem. Čudne pa so kakšnekoli tudi cene: danes je modra galica v Italiji po 130 lir ali še manj na kg, v Jugoslaviji pa po 240 din; pri tem moramo še omeniti, da mora Italija uvoziti ves baker, medtem ko ga ima Jugoslavija več kot dovolj.

Kaj treba ukreniti?

Že iz tega je deloma razvidno, da so se razmere glede kmetijstva v Jugoslaviji v zadnjih dveh letih nekoliko izboljšale. Priznati tudi moramo, da nekateri kmetje dobro živijo, posebno tisti, ki so pridelali lanske leto mnogo vina, in tisti, ki imajo doma dovolj delovne sile. Toda taki so redki in večina kmečkega življa živi slabo.

Da se dvigne v Jugoslaviji kmetijska proizvodnja in s tem splošna blaginja — ne pozabimo, da predstavlja kmečki življ več kot polovico prebivalstva — bi bilo potrebno:

1. Dvigniti strokovno kmetijsko izobrazbo, da bodo kmetovalci znali ceniti vrednost hlevskega gnoja in pravilno ravnanje z njim, da bodo spoznali vrednost globokega oranja, primerne gnojenja, pravilnega kolobarjenja predvsem z deteljami in drugimi krmnimi rastlinami itd., ter da se nauče moderne kmetijske tehnike.

2. Na razpolago mora biti dovolj odbranih semen. Oskar Bonfiglioli, ravnatelj Ente nazionale Sementi elette (Drž. ustanova za odbrana semena) iz Bologne je imel priliko oziroma nalogo organizirati v Jugoslaviji, in sicer v Hrvatski, Vojvodini, Bosni in Hercegovini ter Makedoniji na površini 500 ha poskuse z italijanskimi pšeničnimi sortami. Pri tem je uporabljal italijansko kmetijsko tehniko. Na Hrvaškem je dosegel hektarski donos 77.50 stota zrnja s sorto Produttore, v

(Nadaljevanje na 10. strani)

Športni pregled

DINAMO — DRŽAVNI PRVAK

V nedeljo so odigrali zadnje kolo jugoslovanskega nogometnega prvenstva. Izidi tekem so presenetili mnoge ljubitelje tega športa. Tako je Budućnost premagala v Beogradu Crveno zvezdo (1:4), Hajduk pa je proti pričakovanju zgubil tekmo s Splitom (0:2). Crvena zvezda mora zato deliti 3. mesto na lestvici z Radničkim, Hajduk pa je zdrknul na 9. mesto. Novi državni prvak je postala močna ekipa Dinamo iz Zagreba. Na 2. mesto se je uvrstil Partizan. Položaj na dnu lestvice je zelo zapleten, kajti po nedeljskih tekmah smo nenadoma dobili kar 3 kandidate za kvalifikacijska srečanja. Ti so Budućnost, Split in Spartak.

Izidi zadnjih tekem: Crvena zvezda - Budućnost 1:4; Split - Hajduk 2:0; Zagreb - Vojvodina 0:5; Spartak - Dinamo 4:4; Zeljezničar - Partizan 1:4; Radnički - Vardar 2:2; Velež - Beograd 3:1.

Lestvica: 1. Dinamo 37; 2. Partizan 34; 3. Radnički in Crvena zvezda 28; 5. Vojvodina 27; 6. Velež in Vardar 26; 8. Zeljezničar, Hajduk, Budućnost in Split 25; 12. Spartak 24; 13. Beograd 20; 14. Zagreb 15.

Zvezni kapetan Aleksander Tirnanić je pred kratkim izbral kandidate za bližnje svetovno nogometno prvenstvo. Izbrani so bili naslednji igralci: Vratarji: Beara, Krivokuća, Trović, Vidinić; Branitelji: Sijako-

vić, Crnković, Belin, Tomić, Nikolić, Radović, Šikić; Krilci: Krstić II., Santek, Boškov, Popović, Kaloperović, Ljubonović, Dacevski, Zebec, Milutinović II., Spajić; Napadalci: Petaković, Rajkov, Lipušinović, Pasić, Ognjanović I., Mujić, Veselinović, Ognjanović II., Sekularac, Vidošević, Prlinčević, Radović, Milutinović I., Serković, Matuš, Mihajlović, Vukelić, Ivoš, Seković.

SPORT PO SVETU

Tenis — Prvi izidi izločevalnih tekem za Davisov pokal so naslednji: Indija - Monaco 5:0; Čile - Turčija 4:1; Španija - Egipt 4:1; Brazilija - Madžarska 3:2; Nemčija - Nizozemska 4:0; Finska - Luksemburška 3:0; Češkoslovaška - Jugoslavija 4:0.

Košarka — V Pragi je Italija premagala Češkoslovaško s 67:62 in se s tem uvrstila med najboljše državne reprezentance.

V Sofiji je bila tekma za pokal evropskih prvakov. Bolgarski prvak Akademik je premagal (81:80) jugoslovanskega prvaka Olimpije iz Ljubljane.

Kolesarstvo — Belgijca Van Stenberg in De Bruyne sta zmagala dirko po Valoni in dirko Liege-Bastogne - Liege, ki sta bili veljavni za nagrado Desgrange-Colombo. Lestvica je naslednja: 1. De Bruyne 72; 2. Van Looy 64; 3. Poblet 34; 4. Van Stenberg 33; 5. Conterno, Derycke, Desmet, Impanis 28 itd. Po državah: 1. Belgija 400; 2. Francija 89; 3. Italija 65; 4. Španija 34; 5. Luksemburška 15; 6. Nizozemska 4; 7. Irska 1.

Rumena kača - vladač sveta

30

E. Wallace - R. B.

»Tako, da je sedaj vse v redu,« je rekla Ivanka, ki se ji je zanimalo. »Vi imate večino v rokah in lahko odločate...«

»Da,« se je Cliff prisiljeno zasmel. »Toda morate razumeti, da, kdor prej umre, podeduje za njim solastnik njegovo polovico. Če Fing-Ho ne doseže cilja zlepa, bo posegel po vsakem sredstvu.«

»Torej bi bil zmožen, da vas tudi spravi s sveta?« se je zgrozila Ivanka in mu pogledala v oči.

»Tako je! Toda ne bo se smejal. Četudi mi nocoj vzame kožo, bo jutri zjutraj že v ječi. Kitajec je pretkan, a to pot je našel belca, ki mu je kos. Kar mirna bodite.«

Sprehajala sta se še nekaj korakov pod gostimi vejami.

»Vendar še ne vem, čemu sem jaz vpletena v to zadevo.«

»Ker ve prav dobro tole: če se mu posreči, da mi vas ukrade, mu bom jaz vse dal, samo da vas dobim nazaj,« je pojasnil povsem mirno.

Pordela je ko mak, a se je skušala delati brezbržno.

»Gospod Lynne,« je dejala s tihim glasom, »povejva si prav odkrito. Vi nimate nikakršne dolžnosti do mene. Hotela sem vam celo povedati... da, ker je gospod Bray še živ in zdrav... menim, da ni nujno da se poroči. Pristala sem, ker sem mislila... mislila, da je usoda strica Štefana odvisna od tega koraka...«

Kako težko ji je šla beseda iz ust! V grlu jo je kar tiščalo. Besede si je že prej stokrat ponavljala, toda niso se ji zdele tako težke kot zdaj. Globoko je dihala, pogledala mladeniču v oči in dostavila:

»...tako torej, gospod Lynne, do mene nimate več nobene obveznosti.«

»Seveda,« se je oglasil Clifford resno. »Da bi se rod nadaljeval, kot pravi on, prav gotovo ne. Ne bi imelo smisla, da bi samo njegovi voljci ustregel. Toda... ali ni bolje, da se vzameva... ker se imava rada?« Nežno jo je objel okrog pasu in jo prižl k sebi.

Ni je poljubil; toda deklica je v njegovih sinjih očeh vse razbrala. Sladko razburjenje jo je vso prevzelo. Ni mu odgovorila, samo nalahno ga je pobožala po obrazu. Od daleč je nekaj zamolklo zagrmelo.

Clifford se je ustavil in položil obe roki na dekletova ramena.

»Morda prav Narthu, Fin-Hoju in vsemu svetu nakkljub, ljuha moja, bova v petek mož in žena!«

TEDENSKI KOLEDARČEK

4. maja, nedelja: 4. povelikonočna, Florijan
 5. maja, ponedeljek: Pij, Irenej, Miran
 6. maja, torek: Janez,
 7. maja, sredo: Bonifacij, Stanislav
 8. maja, četrtek: Mihael
 9. maja, petek: Gregorij
 10. maja, sobota: Izidor, Antonin

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 30. aprila si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	82—84 lir
100 francoskih frankov	130—133 lir
funt sterling	1700—1760 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	15—16 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	706—709 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 4. maja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Ivan Gruden; »Pri nas smo gospoda«, burka v 3 dej. Igrajo člani RO; 19.15 Folkloristični orkester Srečko Dražil; 21.30 Raztreseno cvetje lirike: »Pesmi o slovenski zemlji«.

Ponedeljek, 5. maja, ob: 11.30 Predavanje: »V Turinu nastaja največji avtomobilski muzej sveta«; 18.55 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.15 Radijska univerza: Zemlja kot planet: »Usedline na zemeljskem površju«; 20.30 Vincenzo Bellini: »Norma«, opera v 2 dejanjih.

Torek, 6. maja, ob: 18.00 Stravinsky: Zgodba vojaka, orkestralna suita; 18.30 Radijski tednik za najmlajše; 19.00 Vokalni tercet »Metuljček«; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Obletnica tedna: »Maksimilijan Robespierre, njegova osebnost in življenjska vloga, ob 200-letnici rojstva«; 22.00 Novela: Edgar Allan Poe: »Izdajalsko srce«.

Sreda, 7. maja, ob: 11.30 Zena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Respighi: Starodavni plesi in arije; 19.15 Sola in vzgoja: prof. E. Košuta: »Otrokova risba, zrcalo njegove duševnosti«; 21.00 A. de Caillavet - R. de Flers: »Kralj«, komedija v 4 dej. Igrajo člani RO.

Četrtek, 8. maja, ob: 11.30 Predavanje: »Skrivnost črne vrtnice«; 18.30 Širimo obzorja: »Moj dom je Evropa«; 18.55 Slovenski samospevi; 19.15 Radijska univerza: Tečaj o lokalnih samoupravah: Občina in pokrajina: »Pokrajina, njen izvor in sestava«; 22.00 Prof. M. Jevnikar: »Ivan Cankar ali trnjeva pot

do priznanja«; 22.30 Bach: Brandenburški koncert št. 3 v G-duru.

Petek, 9. maja, ob: 18.00 Chopinovi valčki in mazurke; 18.55 Koncert tenorista Mitje Gregorčiča, pri klavirju Vera Gregorčič; 19.15 Znanost in tehnika: »Čudežni vrt v Long Islandu«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: »Božanska komedija«: Pekl, 13. spev (V prevodu dr. A. Gradnika, razlaga dr. Janko Jež).

Sobota, 10. maja, ob: 11.30 Predavanje: »Rekorderji med pohabljenici«; 15.00 Operne arije; 17.00 Slovenske instrumentalne zasedbe; 18.00 Oddaja za najmlajše: Gustav Silih: »Nekoč je bilo jezero«, dramatizirala Antonija Turk; 2. del: »Zakaj smo nezadružani?« 20.45 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Ardego Soffici: »Večer v družini«, enodejanka. Igrajo člani RO.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 443: Na njivi, posejani s pšenico, je več ploskev, kjer je pšenica zašla v rasti in je bolj rumenkaste barve, medtem ko je ostala prav lepo zelena. Zakaj se to dogaja? Ali tej pšenici še koristijo umetna gnojila?

Odgovor: Težko je odgovoriti na vaše vprašanje, ne da bi zadevo podrobneje proučili. Mogoče je na omenjena mesta vplival mraz, morda je tam zemlja drugače sestavljena ali kaj podobnega. Umetna gnojila, predvsem solitri (nitrato di soda ali nitrato di calcio), ali gnojila bi koristili le, če bi bili pojav opazili v začetku marca. Sedaj je prepozno, ker se pšenica že stebli in bi se zaradi gnojil začela razvijati samo slama na škodo zrnja. Lahko pa na dotičnih mestih potrosite nekoliko zelene ali železne galice (solfato di ferro), in sicer od pol do 1 kg na vsakih 10 kv. metrov.

Vprašanje št. 444: V teku let sem poskušal saditi najrazličnejše sorte paradižnikov, a do sedaj nisem še našel take, katere plodovi bi se ne razklali. Kakšno leto je precej odstotkov paradižnikov preklanih. Zakaj se to dogaja?

Odgovor: Paradižniki se razkoljejo, ker vlaga v plodu ni enakomerno razdeljena. To pa je odvisno od količine vlage, s katero razpolagajo rastline in stebila. Če imajo najprej mnogo vlage (dolgotrajen dež ali obilno zalivanje), a kmalu nato nastane suša, se plodovi razkoljejo. Zato je potrebno paradižnike vedno zalivati. Iz istega vzroka navadno paradižniki tudi gnijejo.

DOLINSKA MLADINA vabi na tradicionalni »PLES POD MLAJEM«

ki bo v nedeljo, 4. maja, od 16. do 19. in od 20. do 24. ure ter v ponedeljek, 5. maja, od 20. do 24. ure.

Igral bo »KVINTET AVSENIK« iz Ljubljane

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 3. maja, ob 20.30 v Prosvetni dvorani

v Ricmanjih

Nicola Manzari

»NASI LJUBI OTROCI«
 komedija v treh dejanjih

Kmetijstvo v Jugoslaviji

(Nadaljevanje z 8. strani)

Makedoniji 68 stotov s sorto R 37. Zelo visoke hektarske donose so dale tudi druge sorte predvsem S. Pastore. Zaradi teh uspehov je Jugoslavija zadnjo jesen nabavila v Italiji precej semenske pšenice. Kar velja za pšenico, velja za hibridno koruzo in druga seme-na.

3. Poskrbeti je treba tudi dovolj umetnih gnojil. Njihova potrošnja je znašala l. 1955 komaj 58 kg na hektar, kar velja predvsem za superfosfat. Jugoslavija ima zelo malo varn za umetna gnojila in zato morajo zgraditi nove. Do tedaj je pa potrebno uvažati umetna gnojila iz inozemstva.

4. Treba je silno pomnožiti število strojev na motorni pogon, ki morajo biti na razpolago tudi navadnim kmetom in ne samo za drugim. Le tako bo mogoče preprečiti, da ne bodo kmetje zanemarjali zemljo, k čemur jih danes sili pomanjkanje delovne sile.

5. Kmetijski pridelki morajo imeti cene, ki bodo v pravilnem razmerju s cenami industrijskih potrebščin. Pametna mora biti tudi davčna odmera, ki ne sme zadržati vsakega kmetijskega napredka.

6. Končno potrebuje tudi kmečki stan določeno socialno zaščito in v tem pogledu je Jugoslavija daleč za Italijo, ki je uvedla za obdelovalce zemlje bolniško zavarovanje in starostno pokojnino.

Voditelji naj se zavedajo, da mora država skrbeti za vse svoje državljane in ne gledati na kmečki življenjski kot na razred, katerega edina naloga je, da dobavlja industrijskim sredstvom hrano po čim nižjih cenah.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

Telefon 29-477

Sklonil se je k njej in jo nežno poljubil. Svetel blisk je ožaril temne vršiče smrek.

»Lahko noč, Ivanka,« je šepnil Clifford in gledal za vitko postav, ki je smuknila v vežo. Veselo žvižgaje se je napotil domov.

»Viharno bo noč, Jože moj!« je veselo lopnil starega po ramenih. »Veselo pa tudi!«

Joe, ki je nekaj pisal, je brž skril papir.

»Oho, kaj pišeš oporoko?«

Možak se je posilil h kašlju, da mu ne bi bilo treba odgovoriti. Clifford se je zmislil na neke besede, ki mu jih je Bray pred leti zaupal.

»Morda pišeš kakšno pesem?«

»Ne... ne...« se je smejal ves rdeč. »Včasih se mi res katera posreči.«

Spet je zagrmelo in se zablistalo, da se je hiša stresla.

»Vihar bo,« je pripomnil Joe z žalostnim glasom.

»Pohiti raje z večerjo in pusti stih. Vrzi klobase v ponev!«

Tiho sta večerjala in prisluškovala nalive. Po prvem navalu je vihar utihnil. Probi devetim zvečer je pa nebo kar podivjalo.

Lynne je skrbno zaprl vse oknice. Na divan je položil štiri nabite puške in poleg številne naboje. Bray se je pogreznil v naslanjač pri kaminu in težko zavzdihnil.

»Eh, da,« je polglasno momljalo, »če se ne motim, je res moja sestrična v tretjem kolenu... Hei njenega očeta se je poročila s sinom neke moje tete.«

»O čem pa godrnjaš?« ga je prekinil Lynne.

»O njej, seveda.«

Tista repa od Mabel se je torej res vsadila v srce starine.

»...revica, kako se bo plašila nocoj. Mama moja, kakšna noč,« je vzdihoval Jože.

»Bolje nocoj kot jutri,« je pribil Cliff na pragu kuhinje. »Če že moramo umreti, raje ob luninem svitu.«

»Kaj, kaj?...« je stari vstajal. »Kakšne novosti so to... umreti?« Lynne je medtem mirno spravljal krožnike v omaro.

XXIV.

Mabel pa se ni nič plašila bliska in groma, kakor je domneval njen debelušni občudovalec. Ležala je mirno zlekknjena na divanu in se sestrični pripovedovala o svojem jutranjem srečanju.

»Morda bi se kateri zdel star... toda je tako fin... pravi gospod... pa bogat, menda milijardar.«

Komaj petindvajsetletna Mabel je bila lepa, včasih celo simpatična, a moža si še ni znala ujeti.

»Meni so bili vedno všeč starejši, izkušeni gospodje,« je nadaljevala. »Zapri, zapri okno, to bliskanje je že sitno.«

Ivanka se je sama pri sebi spraševala, kdo je neki tisti lepoteč, ki je naredil tak vtis na Mabel.

»Današnja mladina res ni zanič. On pa resen in... bogat. Namerava kupiti neko lordsko posestvo in palačo pri Hydeparku. Tri avte ima... tri... eden lepši kot drugi...«

(Dalje)